REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ	PERIODIC QUINCENAL	PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
PLASSA DEL P. FAURA, 2 baixos	Any I Núm. 1	A l'any 2'50 Ptas.
	Artés, 1 de Janer de 1918	Número solt 10 céntims

EL PERIODIC NO'S FA SOLIDARI DE CAP DE LES IDEES SOSTINGUDES PER ELS SEUS COL·LABORADORS

AL COMENÇAR

Amb aquella alegría de tots els infantaments, El Dos de Janer vèu avui la llum pública. Després d'un any intens de passió i de follia, en que la nostra vila ha tingut quelcom de calvari i quelcom de redempció are que les aigües s'encarrilen per una vía feconda, uns quants fervents enamorats li fan ofrena aquí de sa joventut i de sos entussiasmes. Aquestes planes viscudes, mes que caus de verins i de rencunietes, seràn el fidel reflex d'unes voluntats i uns amors, encesos per la flama del patriotisme. I defensarém els nostres ideals amb la cega gelosía d'una cosa adorada.

No'ns guía altre frissansa que la noble pruija de veurer gran Artés. Units per la fe en els mateixos somnis, amb la germanor d'haver nascut sota el mateix cel, trevallarém amb tot el dalit i l'abnegació de la jovenesa. Aquell qu'haigi honorat, amb un acte excels, la terra del bressol, trovarà aquí paraules d'alabança. Aquell masell que maldigui i renegui de son origen, serà victim de totes les invectives. Ens empeny tan sols, un anhel de perfecció per la nostra vila. Que no volém, per un patriòtic egoisme, altres horitzons, per les nostres iniciatives que aquets qu'envolten per tot el Pla de Bages. La grandesa de Catalunya es l'aplec soberà de totes les petites i amagades grandeses.

La nostra ploma tindrà malgrat l'ambient hostil, mes bàlsem que fel. Son hores aquestes pel nostre poble en que no cal pas afeigir llenya a la foguerada que a tots ens abrasa. Hi ha una nerviositat ardent qu'omplena els esperits d'una angunia insana. Vibren per l'espai amb fulgors de batalla, braus clarins d'atac. I els nostres mots han d'èsser fruit de la serenitat, procurant infiltrar als cors una moderacio equànim i en les conductes, una mica de respecte. Tothom ja sab complir el seu deurer quant arriva l'hora; les llissons cíviques d'enguany son inolvidables. No hi haurán pas defalliments a n'aquets fulls, perque seràn l'ànima popular, bategant de vida. Un desmai fora una traidoría. Amb una visió anhelada del avenir, amb una crítica de tots els episodis esdevinguts, amb un desitj de pau i de ventura farém la nostra vía amb la calma dels convensuts i amb lo fermesa, sobre tot, que dona la justicia. Totes les esperances artesenques seràn gronxades aquí; totes les rebeldíes i construccions, si son honrades,

tindran sos defensors ardits. Pels adversaris, pietat; que no es cristià afeigir una tristesa a les tristeses seves. I si algú ens llensa un insult de burdell no pararém pas, com Jesucrist, l'altra galta.

La prosperitat i la creixensa d'Artés son els únics escuts de les nostres banderes. Per assolir aquets fins aimats, sempre i a tot hora, tothom — amics i contraris — trovarà aquí una franca acullida. No pretenim pas monopolitzar l'amor al terrer ni abassegar exclussives d'engrandiment artesenc. Qui vulgui seguir les nostres petxades tindrà sempre la ma dels companys, que no mirarán etiquetes de partidisme. Cadascú deurá deixar a casa seva la filiació política perque no volem maridarnos amb cap capdill professional, sía del color que vulgui. Altrament, per dissort ideológicament, Artés es un ermot, ont caldrà are anar amb molta cura al fer les primeres sembres — fruitoses de cullita. A n'aquestes columnes — que no tindràn mes unitat que la del arrelat afecte a Artés — hi colaboraràn homens que combreguen en totes les comunions sentimentals, sense mes llas que'l d'èsser fills d'aquest terreny del picapoll. Desde'l soldat de D. Jaume als sùbdits d'en Lerroux, passant pel adorador del nacionalisme, a ningú's demanarà a quin bàndol milita. Devant dels suprems moments qu'are passa Artés, tots els qui hi han nascut, com el monument de la seva resistencia heroica, oblidant les preferencies electorals particulars, s'han encastellat, per enfortirse en una admirable unió sagrada.

A tota la prempsa i especialment la de la comarca, la nostra salutació, segurs de mereixer la seva benavolensa. Are a trevallar; que la feina a fer es molta i ens devèm acuirassar de sacrifici i fortalesa. Les nostres armes son prou esmolades per la lluita de febre que comença; els nostres cors son prou generosos per totes les exaltacions, tots els odis i tots els perdons. La llevor de la nostra set de puixansa ja està llensada; vulga Deu que la maldat d'algú no la fassi xorca. I com un exèrcit a punt d'entrar en combat, fits els pensaments en la creixensa i salvació de la patria — gran o petita — aquí ens teniu a tots, orgullosos dels destins somniats; que si El Dos de Janer es el recort d'una època que va enfonsarse, qui sab si pot èsser, amb el temps, el començ d'una aubada gloriosa en que, endarrera hi resti un espectre qu'esfereix i endevant hi haigi un poble tranquil i alegre, de benestar i d'unió, amb la joia de viurer que dona l'avençar i creixer, un poble quin avenir de rialles esborri tot un passat de foscor i tot un present de turbulencia.

LA REDACCIÓ.

LA FABRICA NOVA

En el barri mes nou i rialler de la Vila d'Artés, en un dels punts en que l'aire i el sol hi abocan rius de salut i vida, s'ha aixecat, com per art de bruixería, en lo curt espai de sis mesos, un edifici que amb sos amples portals i finestres, desde fora, mes sembla destinat a museu, biblioteca, teatre..., tot menys al ver objecte per que ha sigut construit.

Si aneu a Artés i demaneu quin edifici es aquell, vos respondràn: «La Fàbrica nova... Emprò si sentiu parlarne a dos fills del poble, veureu que entre ells l'anomenan «la nostre fàbrica».

Sí: la nostra. Perque heu de sapiguer que allí, de totes les persones bones d'Artés hi ha, no diner (que això es lo de menys), sino un troçet de l'ànima, un munt de batecs d'aquells cors que, units en un sol anhel, varen un día enllassarse en santa aliança per la conquista de la justicia i la llibertat.

Quant el poble indignat, el 2 de Gener del any 1917 que acaba de transcorre, se revoltà com un sol home, encarantse als seus opressors i, en un geste seré, viril i digne va declarar que desde aquell día s'havía acabat per sempre mes tot servilisme, que la ruinosa administració municipal devía cambiarse; aquella gent que, tenint el cor amargat per tantes injusticies, estigueren a un pas de cometrer les mes temudes represalies, varen obeir unànims a la veu que'ls predicà serenitat i calma. Perque'l camí de la verdadera redempció d'un poble, no es la boija destrucció de les coses que recordan sufriments passats, ni l'extermini de subjectes d'historia negre que han fet vessar rius de llàgrimes, sino l'unió santa de les persones honrades que amb voluntat de ferro s'oposan a tota mena d'injusticies, vingan d'on vingan i sigui qui sigui el cacic que les ampara.

Això es lo que ha fet la gent d'Artés. Perque ella, al èsser llençada a la fam en el vergonyós lock-out del passat Març, va concentrar tot son afany en socorrer al necessitat i en col·locar per tot arrèu aquelles set o vuit centes persones que, en exodo, degueren buscar en terres mes humanitaries lo bossí de pa que a Artés s'els negava. I quant, per la conducta seguida pe'ls seus butxins, vegeren que aquets son incapassos de deixar en pau i tranquilitat a tot el que vulgui conservar sa dignitat y sa condició de persona lliure, allavors, en un arranc de verdader quixotisme, concebiren un plan que semblava irrealiçable.

Fer una fàbrica nova. Veus aquí, en una paraula, l'idea salvadora, que les actuals circunstancies fan que siga quasi un impossible. Afortunadament per los artesencs, amb l'estimul de la lluita qu'han hagut de sostindrer, han surgit un estol de verdaders hé-

rois disposats a sacrificarse per la causa del poble, perseguint amb una fe inquebrantable i amb una constancia sense desmais lo triomf de la raó i de la justicia, que estan al costat del poble.

Amb això i amb l'ajuda de Deu s'ha fet lo miracle que, en menys de mitj any, estiga a punt de rutllar una fàbrica de teixits que es l'admiració de tothom i que, pagat sempre al contat l'import de terrenos, maquinaria i edifici, no estant ni de molt agotades les quantitats aportades per los vehins d'Artés.

¡I com se'ls aixample'l cor contemplant aquesta fàbrica ahont com en les Iglesies-Refugi de l'Edat mitja, tota persona de be pot trobar amparo i escapar a la persecució dels moderns butxins del poble, los cacics. Allí veureu los diumenges homens i dones, vells i joves, passant hores i mes hores, mirantho tot, interessantse per tot i anantsen sols a casa quant lo rellotje i'l seu estòmac els hi diuen per milésima vegada que's hora de dinar.

¡Poble d'Artés! Continùa per aquest camí amb constancia i serenitat, qu'ell ha de portarte al benestar i a la pau i tranquilitat que tant desitjas. Tot lo que tu has fet per satisfer aquest anhel t'honra i dignifica, contrastant amb la conducta dèls teus contraris que, faltats de raó, usan tots los medis per vencer ta constancia i enteresa.

Mes, no desmaïs. La fàbrica nova es lo baluart que no podràn mai assaltar e's teus enemics, i ont segurament buscaràn refugi alguns dels teus germans que avui, atiats per quatre vividors que voltan al cacic, miran amb desvío l'obra mes gran i humanitaria que s'ha fet a Artés.

Sí; tan gran, que tots nosaltres, quants havèm col·laborat a ella, jaurèm ja en lo camp sagrat fet a pols nostres cossos, que encare'ls veniders al contemplarla i al recordar el sacrifici heroic amb que varem aixecarla, i sobre tot, al pensar que a ella han d'agrahir son benestar i llivertat, clamaràn del fons de son cor: ¡benehits sían!

DR. CL. S.

ALS PAGESOS D'ARTÉS

Braus pagesos, que en la lluita
Qu'aquet poble ha sostingut,
Los puntals mes ferms siguereu,
Los soldats jamai vençuts;
Que dintre vostra nissaga
No hi han traidors ni porucs,
Doncs no us fan da un pas enrera
Ni apuntantvos cent trabucs.

I quant vostres germans vereu
Per la miseria abatuts,
Fins lo pa de vostra taula,
Fins lo vi de vostres cups,
Vareu repartir magnànims
Per sostení als desvalguts,
A tothom dant un exemple
De constancia i de virtut.
No crec que cap altre poble
Puga tenir millor escut,
Ni corona mes gloriosa,
Ni llorers mes merescuts.
¡Avant sempre aquest exercit,¡
I amunt, sempre'ls cors, amunt!
Que'n el mon tot home digne
Sols per ser lliure ha nascut.

C. S.

EL POBLE TRIOMFANT

Els fets ho diuen i ho proclamen amb aquesta peculiar eloqüencia irrebatible amb que's produeixen. El poble triomfa. i triomfa a despit de tota la gatsara que sos detractors estàn movent.

L'once de Novembre de 1917 es un jorn de gloria que, afegit als molts qu'ha assolit el poble d'Artés, ajudarà a conduhirlo a una prompta i próspera situació.

Les idees en marxa desde'l 2 de Gener, han evolucionat amb vertiginosa rapidés. Lo que degué ferse en anys, es fèu en un día. En les darreres eleccions municipals, dos importants factors d'opinió es disputaven el predomini politic-administratiu dintre del Ajuntament. Els dos representaven un programa. El poble encarregat de sancionarlo, donà ja son fallo.

Quant surti aquet article, ja hauràn prés posessió del càrrec els nous regidors. Cal qúe tots ens assabantém de l'angoixosa situació en que trovaràn la Caixa Comunal aquets senyors ,per a que la crítica dels seus actes siga proporcional a l'importancia de les dificilíssimes qüestions a resoldrer.

No havem de tenir cap mena de recel sobre'ls homens que formen el nou Ajuntament, tots ells son respetabilissims cavallers, models de honradesa, posseits d'un veritable entussiasme que'ls ajudará a vencer lo insuperable. Aquestos homens fills del poble, del verdader poble, saben qu'aquet reclama una acció enérgica per a obtenir el millorament de determinats servèis pùblics. Les classes obreres, els artesans, els petits industrials, la classe mitja, els republicans, conservadors, lliberals i carlins, tots

units en bloc els han aixecat al lloc qu'ocupen, per a que desenrotllin una politica de veritable renovació i s'apartin de mesquineses, sempre perjudicials pels interessos confiats a la seva custodia.

Es precís acabar d'una vegada, amb les embusteries, amb els desacerts, les venalitats i el caciquisme, tenint en compte que per a conseguir aquets propòsits no's te que anar per les rames sino anarse directament a la soca, tallar lo que calgui, abordar amb atreviment lliure de temeritats, els problemes municípals i resoldrels sempre, ajustantse a la mes estricta justicia, fins lograr l'ansiada renovació, introduint al poble d'Artés aquelles millores qu'el progrés reclama per a podernos sumar als demés pobles en que la democracia veritable hi fa la seva entrada triomfal.

PERET.

La fortaleça

Hi ha un carrer a Artés, qu'ha sigut mes que cap, model de braò i fortalesa. Entre les seves parets humils, ennegrides del temps, s'hi guarden, en arques d'entussiasme, tresors d'heroisme i de sacrifici. En la lluita del poble mai ha defallit ni ha tingut un moment de desmai en els instants de proba. Quant semblava que, en hores negres de miseria, una ombra de vacilació feïa tremolar la fe ardenta de la vila, a n'aquell carrer com un castell altiu que no vol abaixarse per ningú, hi cremava, mes que mai, el foc de l'ilusió redemptora.

Desde cal Manangues fins al cap d'amunt, aquella vía es la ruta de tots els deliris. Com que mes que cap, sabía les penes i dolors d'avans, per això, d'ensà de la revolta te, a n'el seus adintres, reserves d'energía i de coratje. Igual que'ls soldats francesos en les trinxeres, també ells diuen, referintse als adversaris crudels «Ils ne passeront pas». I tenen una cega confiança en que, per fi, la victoria serà seva, com ho son totes les que duen, al costat la rahò i la justicia. Menesterosos com son, no's donarán mai perque en la seva humilitat hi troven la digna resistencia. Si al carrer de la Barquera, mosaic d'enriquits, hi ha uns quants desafectes, ells, en les seves llars petites, prò oloroses de treball i de salut, hi vetllen el patriotisme veritable, nous cavallers d'una causa santa. Ben orgullosos poden dir: «Som pobres, pro honrats».

Bon Arrabal, brau i valent Arrabal, exemple d'heroiques virtuts, també tú, com els soldats antics, prefereixes, en un vell gest, primer morir que rendirse.

El Pare Espiritual

Artés es un poble de profonda tradició catòlica i els seus fills s'honoren amb el títol de devots fervents de la Religió. Les seves creencies arrelades, qu'han fet el miracle de l'Iglesia Nova, son ben conegudes per tots els encontorns. Les seves festes religioses gaudeixen una fama merescuda de brillantor fastuosa. Sempre, de temps inmemorial, hi cova, en cada cor artesenc, un fogar sentit de devoció cristiana.

Ara un capellà, que deuría èsser un llàs d'agermanament per tots es converteix de sobte, en una esca de lluita. De pastor d'ànimes, qu'era la seva verdadera i única missió, devé capitost subterrani d'un partit de bandería. En lloc de sostenirse imparcial en les rencunies de localitat, procurant amb la seva paraula amorosa i serena una armonia beneficiosa, es decanta cap a un bàndol abandonant la la mansuetut del seu sagrat ministeri pels verins feridors d'una campanya tendenciosa. Els seus exercissis han sigut, no de resos, sino de mormoració, fent de les prédiques de trona, moltes voltes, arengues de «mitin» per fer anar a demanar feina, en nom de Nostre Senyor Jesucrist. I pel Novembre, sense que la sotana sigués motiu d'una abstenció plausible, ana a votar, desafiantho tot, contra del poble, com si desitjés atraurers, amb la simpatía del cacic, les ires de la multitud enardida.

Es una tristesa veurer com, conseqüencia d'aqueixa equivocada conducta, cada diumenge va menos gent a missa, com ja no's fan aquelles festasses explendoses de religiositat, com no hi floreix, entre'l Pare Espiritual i els feligresos, aquella Comunió de sentiments, camí de perfecció Tothom mira a n'ell no el sacerdot auster, que te perdó i ens es guía, sino al contrari rabiós que fá, en el seu despatx conciliàbuls sospitosos, qu'exciten a n'el poble.

¡Com ens plauría de debò, per be de nostres interessos espirituals, que canviés d'actitut, sense inclinarse per ningú, aquet rectoret rural, qué no ha tingut la diplomacia de sapiguer «estar bè amb tothom», que no ha passat desde Tagamanent, de les beceroles de la vida, qu'ha confós l'Iglesia, a voltes, amb una sucursal fabril i que ha oblidat les paraules de Jesús quant ens digué, amb sa bondat infinita: «Tots sou germans, aqui baix a la terra»...

«Juventut, divino tesoro...»

Entre'ls regidors qu'avui pendran posessió n'hi ha un, en Joan Oms, que dèu tenir, tot just, uns 25 anys. Potser mai a Artés hi havía hagut un concejal tant jove. Regirant els llibres de Casa de la Vila, no s'hi trova ningú que a n'aqueixa edat haigi tingut ja la popular representació. Com un signe de la renovació dels temps, que mai se farà pels que duguin cabells blancs i la testa acotada, enguany ha sortit aquet noi, que s'ens ofereix com una promesa.

La joventut es la mestressa de la vida. El mon està frissós d'unes ansies noves. Per tot arreu se sent el palpitar de les glorioses naixenses. Fins en els mes remots confits s'hi remarca uná set de transformació vital i gloriosa. Aixís com avans els governs es posàven en les mans arrugades, la tendencia moderna s'inclina a donar les riendes a n'els qui tenen joventut que's tant com dalit i frissansa de crèixer. El millorament del mon no pot venir dels desenganyats i dels excèptics. L'esperança es una flor de jovenesa. Hi ha un clam unànim de «Gent nova». Per tot Espanya, es pidolen homens de braò, per tréurerla del abism i ferla anar camí d'una aubada lluminosa. Cantava el gran Rubén «Juventut, divino tesoro...»

Per aixó nosaltres tenim una gran fe en les iniciatives, profitoses per Artés, d'aquet jovincel hisendat Joan Oms, desde les Cases Consistorials, perque hi portarà la sava generosa dels seus vinticinc anys, lluny dels concejals sexagenaris que, a voltes, sacrifiquen un projecte per la por d'un atac de gota o d'asma o no defensen amb calor una idea, temorencs de que'ls sia, un enfado, el pròlec de la feridura.

La panxa, l'Art i els ideals

Veusaqui que l'Enric Guadayol, aquest paisà eminent de merescuda fama, es una contradicció vivent dins quants prejudicis que roden pel món. Amb la seva panxa esferoidal de banquer de película, el cap gairebé arràn i sense poesía, tot ell d'una rossor freda i britànica, es el tipu acabat del perfete burgès, que talla *cuponets* i llegeix «El Brusi». El seu coll macis i la seva vermellor de salut plena demostren un arrelat conservadurisme. I malgrat tots aqueixos detalls d'home d'ordre sever, amic de les repressions i del xacolata espès, ell, l'Enric Guadayol, el prodigi mondial del clarinet, es l'unic artesenc d'encesos ideals avensats, idealista *enragè* i artista veritable.

Sempre haviem cregut incompatibles el radicalisme i una bona alimentació. La gent que menja bons talls gairebé mai somnïa amb un canvi de règim. La major part de les proclames anarquistes no son resmés que badalls d'un estomac vuit, que crida contra una Societat que li nega les monjetes. Les revolucions, moltes voltes, son fruits de l'anemia, i, ara que les subsistencies estàn cares, son molt més freqüents. En tot home dèbil hi creix la conciencia de l'injusticia social, amb la seva divisió de rics y pobres. En Marcelí Domingo, sèc com un clau, es un incendiari, mentres en Lerroux, a mida que và posant greix, perd les conviccions en l'eficacia de les barricades. Grassonet com està, vessant de satisfacció, amb el seu volumen adipós l'Enric, no obstant, es l'unic artesenc que llegeix amb bona voluntat, «El Motín» i creu an en Nakens. I músic eminent, en lloc de passejar pels escenaris ana cabellera romàntica dú els cabells arràn com un volgar quinto de Guadalajara. Veusaqui com ell ens tira per terra les nostres relacions mentals entre l'Art, els ideals i la panxa.

Reclòs aqui Artés, anacoreta penitent després d'un llarc peregrinatge bohemi, ara es el mestre director del flamant «Orfeó Artesenc» ensenyant als paisans amb un fervor d'apòstol. En poc temps ha lograt formar un conjunt admirable. Com tots els enamorats de cor de la música, en les seves empreses hi posa un amor sense limits. I no obstant la seva dibilitat per les idees lliberals, pels devantals del *Diluvio*, pels sofriments de la Bélgica i pels *pamflets* d'en Samblancat, l'Enric Guadayol, comportantse com un burgès de casta, amb la seva panxona pacífica i el seu cap d'home de seny, vivint aquí Artés, amb una dolça i virgiliana, tranquilitat, educant als infantons cantaires, bon pare de familia que, als aplauses exòtics de Nueva-York, prefereix la tebior amable de la llar, tenint ben aprop als fillets i a l'Amparo.

Fusta de Fivallers

Quant aquesta secció inquieta de «Ecos» — que surtirà en cada nombre — vegi la llum, ja els llegidors sabràn qui es el regidor a qui s'hagi honorat amb el nomenament d'Alcalde. Després de tants quinquenis de firmarse el títol popular sota la pressió de la mateixa ma l'home que surti elegit, pels vots lliures del poble, podrà ben enorgullirse. Mai un representant haurà anat al Consistori amb una esperança tan nodrida al darrera. Tots els ulls d'Artès, devant una tasca de tanta responsabilitat, estàn fits en la figura que triomfi.

¿Qui serà dels candidats que sonen, el que s'endurà el llorer tant pesant? Hi ha tres noms coneguts, entre'ls rumors, que prenen consistencia. Pero siga qui vulga el nomenat, tots duen la promesa d'una feconda renovació. Homens dignes tots, sabràn caure sempre, com en Martínez Domingo en la lluita, del cantó del poble. I a Artés hi manca un batlle que deixi recorts memorables en son llibre d'or. El senyor Serrat que durant els sucessos, per

la seva conducta exemplar i noble, fóu un alcalde històric, després ha degenerat a una llastimosa xerrameca de plebeu, que no s'adiu amb cap aristocratisme. El seu gest d'allavors ha fet mes sensible la seva caiguda d'ara.

Dels batlles rurals en tenim nosaltres un concepte pintoresc i un xic xavacà, de full de calendari. Sempre han sigut unes fonts inagotables de broma i humorisme. El día que'ns vagui, a n'aquestes mateixes planes, contarèm una deliciosa anécdota, encara inédita, esdevinguda entre en «Xenius» — l'escripfor de les supremes elegancies de la ment i de la ploma — i l'alcalde sallentí, conegut pel «Catllera».

Mentres tant ara, per passar el rato, remarquém que aquet nou Ajuntament es un planter robust d'homens d'alçada, que medeixen molt. Si convè gent de «talla» s'haurá ben aconseguit amb aquet Municipi, ont no hi ha pas cap liliputiense. Deu fassi que'l seu encert sía tant llarc com la seva estatura. I l'alcalde, tant si es un com els altres dels tres que's diuen de boca en boca, de totes maneres, tots tenen planta de batlle rural que saben estar en «situació apropiada. No hi cap dupte que sapats i afeitats de cara, faràn un bon paper en tots els moments de la seva espinosa actuació, tant arranjant els complicats assumptes municipals com sentint, decoratius, una «tocada de fiscorn» o anant a les professons amb una solemne prosopopeia de «pavo».

Perdonèulo, Senyor...

Un troç de majordom, a qui li cal molta Gramàtica, a l'endemà passat de les eleccions es va permetrer, com una esbafada d'impotent, vomitar, abusant de l'hospitalitat del «Plà de Bages» uns quants insults de taberna damunt la gent ardida de la nostra vila. Encara que hi hagi un adagi que comença aixís «Brams d'ase», encara que la visió d'una miseria humana es un espectacle que sempre mou a la pietat i per mes que'ls Evangelis recomanen misericordia a tota mena de benaventurats, aquí van dugues ratlles del seu pestilent article, com una mostra del istil de cloaca de son pobre autor: «Amb els que difamen, calumnien, roben, deshonren i maten... la dignitat dels homens, la seva i la dels sants si es precís, no deveu anarhi.» I després: «Cervells tocats, cors lleugers, senys baldats, conciencies mortes i conspiradors sense Deu ni patria». Ja veuen els nostres llegidors — encare que aquells punts suspensius sien la disfressa del «canguelo» — com ens tracten els nostres enemics. Difamadors, violadors, lladres, ateus, sacrilecs, assessins...

Doncs be, els homens, si son homens, quant escriuen una cosa, han de mantenirho a tot arrèu, Que provi, doncs, aquet necessitat de reconstinients, lo que acaba d'escriurer. De la contrari, després d'havernos aixugat amb el seu paperot, sense tenir a la vora a cap «doiça esposa en sofriment» li direm desd'aquí, amb una escupinada al front de fàstic: «Aspirant a l'Inmortalitat, ets un mal nascut i ets un canalla».

SOL I NEU

Fils de neu, fosos tot-just,
devallen de les teulades,
com fruits de la flor d'el fret
qu'han nascut ab les besades

d'el Sol tebi i provident
qu'escampa escalfor i vida...
Amors qu'ámaren de plêr
a la terra enfredorida!

Quants idil·lis d'aigua-llum
floreixen en la Natura!
Els raigs d'el Sol i la Neu
¡quín joguineig i fretura!

Ella, tot anguilejant,
vol defugir la besada
i ell, la cerca engelosit
pê'ls corriols de la prada,

i al trovar-se ¡quin florir
les eteries abraçades!
¡quines mudes vibracions!
¡quines pures alenades!

Allavors, l'aigua-de-neu,
transfosa en amor tota ella,
s'esbandeix, arrèu, arrèu,
cercant-ne solcs i clivelles,

i es torna fecondació
per la terra extenuada
que reb nova virior
per la vinenta brotada.

MIQUEL BOSCH I JOVÉR.

Sota aquet epigraf es publicarán tota mena de receptes y consells que pugan esser d'utilitat práctica. I tingan nostres llegidors la seguretat que, tot cuant aqui es diga, haurà estat antes ensejat, i per tant, no serán perduts ni'l temps ni'l material empleats en probarho.

I com que no es cas de malgastar el temps (que es cosa que no's pot mai mes recuperar) ni'l paper (que amb això de lo guerra's paga a preu d'or), comensen aquesta tasca, explicant amb tots los detalls com es guisa el

BACALLÁ A LA PROVENSAL.

Suposém que d'aquet plat volèm prepararne per dos o tres personas. Agafarèm una lliura de bacallà remullat i el bullirèm, amb aiga que tinga el punt de sal convenient, durant uns quince minuts. S'escorre l'aiga, es treuen totas las espinas i es machaca per fi en un morter, fins a reduir tot lo bacallá a una pasta.

Llavors es posa una olla al foc amb una cullerada de mantega de llet de vaca i una cullerada d'oli d'oliva o, en cas de no tenir a ma mantega de llet, s'hi posan dos culleradas d'oli, barrejanthi, cuan estiga calent, la pasta qu'hem obtingut del bacallà bullit, i aclarintla mes o menys, segons el gust de cada hu, amb dos, tres o cuatre culleradas de llet.

Per fi s'trinxa, molt menut, amb el ganivet, un gra d'all i un poc de julibert i es barreja be am la pasta de bacallá, trayentho del foc desseguida, i sense deixar coure l'all i julivert, i se serveix inmediatament.

Als Infants

Al oferirvos aquesta secció, dedicada principalment a vosaltres, vull dirvos quatre mots, amics i petits llegidors d'aquest periòdic.

La literatura infantil i folk-lòrica, te una gran importancia en l'educació, en la cultura i fins en la formació d'els pobles. Per això, avans de posarvos per a'l vostre fruïment i estudi, contes i rondalles a discreció, vindràn be unes quantes paraules per a que vos fèu càrrec una mica d'aquesta mena de literatures, que, per altre part, ja coneixeu un xic, puig ja se que tots sou bons i constants lectors d'el simpàtic *Patufet*.

Primerament, hi ha que distingir entre *contes, rondalles, llegendes* i *faules*, qu'a primer colp d'ull sembla que tinguin una mateixa acepció, però que en realitat son molt diferents.

Conte. es una mena de novel·leta diminuta: una acció original, però mes o menys inspirada en un fet de la vida real; que enclou gairebé sempre un exemple moral, ja enaltint les virtuts, ja reprovant les coses dolentes, ja despertant els bons sentiments... La varietat de formes, temes i accions en els contes pot èsser immensa i depèn principalment de l'originalitat i l'inventiva d'els seus autors. No obstant, n'hi ha que son essencialment *humoristics;* els que relaten coses que veritablement han succeït es diuen *historietes* i, finalment, hi han els *fantasiosos*, es a dir que no son possibles realment i si sols fills d'una fantasia mes o menys rica. Bons exemples de contes son els d'el Suplement d'*En Patufet*. Contes fantasiosos son els publicats per la casa Calleja, de Madrid i altres: cauen mes en desús i mes aviat son coses que s'han de desterrar.

La veritable *Rondalla* es el conte vell, que no l'han fet els literats ni els sabis, sino que's filla d'el poble, de la gent rústega, i que s'ha anat trametent i reformant de generació en generació. De la manera que'ns han arrivat, en les rondalles no hi ha gaire bé cap punt de veritat, però es possible qu'en son origen en tinguesssin un punt com a embrió. L'acció de les rondalles es desenrotlla quasi sempre entre les persones reals, i sers i potencies fantasiosos. Aquets personatjes solen èsser les bruixes, els follets, les fades, els encantadors, els gegants, els nanos, etc. etc. A pesar d'el seu caràcter, les rondalles tanquen quasi sempre una idea moral o filosòfica que convè que busqueu i mediteu al llegirles.

Les rondalles son el patrimoni intel·lectual qu'ens han deixat les velles e innominades generacions i es un deurer conservarles. Darrera de la fantasía tanquen belleses i preciositats innombrables.

Hi han alguns autors qu'han escrit rondalles originals, en un sentit principalment educatiu. No obstant, com havèm dit, les rondalles veritables son les recollides de la veu del poble.

La *Llegenda* es fa molt emparentada amb la rondalla. Com ella, es creada pèl poble, i es diferencia en que te el fonament en un fet real, però misteriós, en el qual hi ha trevallat molt la fantasia popular. Gairebé cada poble i cada comarca te les seves propies. Alguns inclouen les llegendes dins de les rondalles.

I, per últim, la *Faula* es ja tota ella una lliçò moral, derivada d'una acció amena. No es ja feta pe'l poble, sinó escrita pe'ls autors. Es interessant la faula perque els personatjes de l'acció són principalment les besties, els objectes i les forces naturals. A n'això es degut principalment la gracia que tenen les faules, i ses gran qualitats educatives, que, veritablement, són insuperables per cap altre mena de

lliçons i de contalles. Per això cal fixar-se molt en l'exemple final.

Les faules tenen una gran importancia histórica. En l'antiga i admirable Grecia hi haguè el famosissim faulista Isop, que gairebè pot dir-se insuperat, i en quines faules se han inspirat els diferents autors a través de tots els temps. El llatí Fedre, ès també molt famòs per ses faulas, essent una mena de traductor o glosadór de Isop. Les seves obres son les mes glosades pels autors moderns. Modernament, hi han hagut també bons faulistes, i, extranya que la cultura dels temps actuals, els avanços pedagògics i lo que preocupa la vostra formació, no fassin abundar mes el cultiu d'aquest genre tan agradable. Lo dit demostra que les faules venen de molt lluny i qu'han tingut una gran influencia en l'educació i l'estètica en totes les èpoques. Els autors clàssics, (Isop, Fedre, etc.) feien les faules en vers, costùm seguida pels grans faulistes castellans (Samaniego, Iriarte, etc.) i, entre altres, pel nostre Felip-Jacinto Sala.

Estimeu les faules, compreneune el seu sentit, sempre útil i necessari, i aprecieu de cor a sos autors.

Acabarè aquest parlament, volguts llegidors, apuntant els nòms dels autors que mes han travallat per nosaltres cultivant la literatura infantil i fent arreplec de rondalles i llegendes de Catalunya.

Entre'ls bons contistes hi han: En Josep M.ª Folch i Torres, qne tant haurèu llegit a «En Patufet»; En Manel Marinel·lo; Na Lola Anglada;¡En Manel Folch i Torres; En Ramón Suriñach Baell; En Ramón Surinyach Sentíes N. Enric de Fuentes y altres.

Entre'ls arreplegadors i contadors de rondalles: En Aureli Capmany, En Marian Aguiló, En Francisco Maspóns, En Pau Bertrán i Bros, Mossén Antoni Alcover, Apeles Mestres, En Jacinto Torres i Reyató; En Bernat Morales, En Valeri Serra i Boldú, Mossén Cinto Verdaguer i molt d'altres, haventne passat forces a mellor vida. Entre'ls bons rondallaires originals hi han: En Josép Morató, molt educatiu; En Pere Prat Gaballí, contista fantasiòs i alguns d'altres.

S'han dedicat a la faula; En Felip Jacinto Sala, qu'en té tres volums de catalanes i altres en castellà; En Manel Folch i Torres, En J. Riera i Bertrán i pocs més. N'hi ha varis volúms de traduides.

A més, varis autors s'han dedicat a tots els genres o han creat especialitats propies. Altres escriptors infantils son En J. Riera i Bertrán, En Federic Rahola, contista i faulista. En R. Pérez Vilar, En Joaquím i En Lluis Folch, En Claudi Omar, En Xavier Bonfill i moltissims d'altres, entre ells molts escriptors de fama.

Estimeu-los a n'aqueixos homes i estimeu les seves obres, fruit d'el seu amor per a vosaltres. Estimeu tot lo que signifiquin virtuts, amor, cultura...

I ara, mireu les primeres rontalles que vos oferim, en nombres vinents en aquesta secció, tretes d'aquest Artés mateix que demà vosaltres heu de fer gran i digne:

MIQUEL BOSCH I JOVÉR

Dilluns passat, vigilia de Nadal, cumplimentant una R. O. del Ministeri de Gobernació varen pendrer possessió dels càrrecs de concejals en l'Ajuntament d'Artés los deu ex-concejals, mes vells, desde la promulgació de la llei electoral i que segons dita R. O. han de donar possessió el primer de Janer als Concejals elegits el 11 de Novembre próxim passat. En la tarde d'aquest dia varen situarse en les barraques de les vinyes properes al poble, bon nombre de guardies civils i fins en lo campanar hi haguè un corneta.

El poble en pes acudí a Casa de la Vila en actitut serena i digna, fent us del dret que te a presenciar les sessions públiques del Ajuntament.

Fet l'arqueix degut, *foren entregades al Ajuntament entrant unes 1.400 pesetas que sobraven* despres d'haverse pagat tot lo que debía pagarse en l'any que acaba de transcorrer.

***

Després d'una llarga enfermetat, soportada amb cristiana resignació, el dia 21 de Desembre entregà l'ànima a Deu la senyora Josepha Crusella, viuda de Casajuana.

A l'acte del enterro hi assistí una nombrosa concurrencia.

¡Deu l'haigi perdonada!

***

Per a anuncis i sotscripcions, dirigirse als següents punts:

Barcelona. — Imprempta de Valentí Golobardes i Germà, Plassa Letamendi, n.º 10.

Manresa. — Imprempta Boixeda. Carrer Urgell.

Artés. — Francesc Guadayol. Carrer de la Barquera. — Café Nou.

***

Nota. — En els nombres successius serà molt mes extensa aquesta secció de Noticies, qu'avui queda un xic mermada per les exigencies del primer nombre.

Tip. V. Golobardes i Gmà.—Plassa Letamendi, 10.-Teléfon 2202.A